

Analys av flintmaterialet från fastighet Limhamn 154:376, Malmö

Karina Hammarstrand Dehman

Utgiven av: Sydsvensk Arkeologi
Box 134
291 22 Kristianstad
044-13 58 00
www.sydsvenskarkeologi.se

Analys av flintmaterial från fastighet Limhamn 154:376, Malmö
Karina Hammarstrand Dehman

Sydsvensk Arkeologi Analysrapport 2023:7

© Sydsvensk Arkeologi 2023

Grafisk form: Anders Gutehall

Innehåll

Inledning	5
Analysresultat	6
Tolkning	9
Referenser	10

Inledning

Det analyserade materialet är insamlat vid en undersökning av en strandvall, Järvallen inom fornlämning L1987:4199, fastighet Limhamn 154:376, Malmö Stad. Fynden samlades in från kvadratmetersrutor och separerades i olika lager. Analysen är utförd på uppdrag av Skånearkeologi.

För grundsortering och registrering har sorteringsschemat utarbetat vid Stadsantikvariska avdelningen vid Kultur Malmö använts (Högberg m.fl. 2002). Även om en sådan typologisering egentligen inte säger så mycket om alla de omodifierade avslagets användningsområden eller hur de bestämda redskapen har använts, ger det en beskrivning av materialets typologiska sammansättning. Detta har betydelse bland annat för dateringen av materialet. Flintan har analyserats avseende datering, teknik och produktionsinriktning (hushållsproduktion eller specialiserad).

Som underlag används publicerade genomgångar där man har tittat på olika teknologiska faktorer i flintmaterial (Högberg 2001; 2009; Knarrström 2001). Hos Sydsvensk Arkeologi finns även några nyproducerade referensmaterial i firsidig- samt bifacial teknik att tillgå för jämförelse.

Analysresultat

Flintmaterialet från fastighet Limhamn 154:376 består till största delen av avslag och övrig bränd flinta (tabell 1). Sammanlagt 1032 flintor tillvaratogs med den totala vikten av 4161 g. I materialet finns endast ett fåtal redskap och kärnor. Den största delen av materialet är svallat och/eller patinerat. Ser man till hela materialet är 21% svallat och 19% patinerat. Det förekommer flintor som är patinerade men inte svallade och svallade som inte är patinerade. Sammansättningen med blandat svallat, patinerad och opåverkad flinta i de olika rutorna visar att materialet inte är avsatt vid ett tillfälle utan i rutorna finns det flinta från flera olika tidsavsnitt.

Sammansättningen av materialen skiljer sig åt mellan rutorna (tabell 2). Ruta 1-3 innehåller flinta som framför allt kan dateras till yngre än stenålder. Här har en grövre metod använts vid produktionen och ingen specialiserad produktion finns i materialet. Flintorna är tillslagna i direkt teknik med knacksten. I ruta 2 finns emellertid ett litet material som är mera välslaget. Inte heller detta kan kopplas till specialiserad produktion, men de är för få för att avgöra vad de härrör från. Detta material kan dateras till stenålder

I både ruta 4 och 7 finns spår efter mera specialiserad produktion. I ruta 7 framgår det att denna produktion är av yxor. Det finns framför allt avslag som kopplas till fyrsidig teknik, men även ett mindre antal bifaciala avslag. Sammansättningen av både fyrsidig och bifacial teknik i materialet kan tyda på att det är spetsnackiga yxor som har framställts, men även vid produktion av fyrsidiga yxor uppstår bifaciala avslag.

Tabell 1. Fyndtabell över flintmaterialet

Kontext	Sakord	Anta l	Vikt	Varav patinerade	Varav svallade
Ruta 1, lager 1	Avslag, bränd	3	4	0	0
	Avslag	26	24	6	1
	Splitter	12	2	0	0
	Övrig flinta, bränd	23	37	0	0
	<i>Summa</i>	<i>64</i>	<i>67</i>		
Ruta 2, lager 1	Avslag, bränd	4	3	0	0
	Avslag	21	161	6	4
	Kniv (avslag)	1	3	0	0
	Splitter, bränd	3	1	0	0
	Splitter	6	1	1	0
	Övrig flinta, bränd	19	0	0	0
<i>Summa</i>	<i>54</i>	<i>169</i>			
Ruta 3, lager 1	Avslag	11	23	4	3
	Splitter	3	1	0	0
	Övrig flinta, bränd	25	119	0	0
	<i>Summa</i>	<i>39</i>	<i>143</i>		
Ruta 3, lager 2	Avslag	3	3	1	0
	Övrig flinta, bränd	3	4	0	0
	<i>Summa</i>	<i>6</i>	<i>7</i>		
Ruta 3, lager 1?	Avslag	9	19	4	1
	Splitter	3	1	1	0
	Övrig flinta, bränd	27	192	0	0
	<i>Summa</i>	<i>39</i>	<i>212</i>		
Ruta 4, lager 1	Avslag	65	76	44	12
	Splitter	15	2	7	0
	Övrig flinta, bränd	26	51	0	0
	<i>Summa</i>	<i>106</i>	<i>129</i>		
Ruta 4, lager 2	Avslag	196	730	64	64
	Avslag, retusch	2	5	1	1
	Kärnyxa	1	180	0	1

	Splitter	10	1	5	0
	Spån	3	9	2	2
	Övrig flinta, bränd	24	57	0	0
	Övrig kärna	1	67	0	0
	Summa	237	1049		
Ruta 7, lager 1	Avslag	97	323	14	38
	Splitter	6	1	0	0
	Övrig flinta, bränd	23	46	0	0
	Summa	126	370		
Ruta 7, lager 2	Avslag	282	1852	30	82
	Avslag, retusch	1	10	0	1
	Mikrospån	1	1	0	0
	Plattformsuppslagningsavslag	1	13	0	1
	Splitter	68	9	7	0
	Övrig flinta, bränd	7	11	0	0
	Övrig kärna	1	119	0	1
	Summa	361	2015		

Tabell 2. Beskrivning av flintmaterialet från de olika kontexterna

Kontext	Beskrivning	Datering
Ruta 1, lager 1	Litet material som delvis är patinerat. Det gick inte att se skillnader mellan det opatinerade och patinerade när det gäller teknologin som avslagen är slagna i. Avslagen är slagna i sämre teknik med knacksten. Avslag är små och har oren ventralsida. Det är även få avspaltningssärr på dorsalsidan.	Brons- /jernalder
Ruta 2, lager 1	Två olika former av produktionstekniker har kunnat spåras i materialet. En något sämre teknik där knacksten har använts vid produktionen. Avslag slagna i denna teknik är små och har oren ventralsida. Likaså finns det få avspaltningssärr på avslagens dorsalsidan. Utöver det finns en teknik använd som har gett mera välformade avslag, där även hornklubba har använts utöver knacksten. Rutan innehåller således minst två olika typer av material. En del av flintorna är patinerat. Det gick dock inte att se skillnader mellan det opatinerade och patinerade när det gäller teknologin som avslagen är slagna i.	Stenålder, Bron- /jernalder
Ruta 3, lager 1	Litet avslagsmaterial som delvis är patinerat. Det gick inte att se skillnader mellan det opatinerade och patinerade när det gäller teknologin som avslagen är slagna i. Avslagen är slagna i sämre teknik med knacksten. Avslag är små och har oren ventralsida. Det är även få avspaltningssärr på dorsalsidan. I rutan finns även rikligt med bränd flinta	Brons- /jernalder
Ruta 3, lager ?	De flesta avslagen är slagna med knacksten i sämre teknik. Det finns dock några avslag slagna med god teknik och med hornklubba/-puns. Flintmaterialet i lagret är blandat och delvis patinerat. Det gick inte att se skillnader mellan det opatinerade och patinerade när det gäller teknologin som avslagen är slagna i. Det finns rikligt med bränd flinta i lagret.	Stenålder, Bron- /jernalder
Ruta 3, lager 2	Materialet är för litet material för att bedömas	
Ruta 4, lager 1	I flintmaterialet från lagret finns det inslag av mera specialiserad produktion, men det går inte att avgöra vad för typ av produktion. Hornklubba har använts vid tillagningen, liksom knacksten. En stor del av materialet är patinerat och även en del svallat.	Stenålder
Ruta 4, lager 2	I flintmaterialet finns en hel del svallade flintor har slagits i direkt teknik både med knacksten och hornklubba. En del av dessa härrör från mera specialiserad produktion. De patinerade är i större utsträckning tunna och har fler slagår på dorsalsidan jämfört med flintan från ruta 1-3. Produktionen bland de opatinerade och osvallade liknar de patinerade. En stor del av flintmaterialet är slaget i den lokala daniensflintan och en del större avslag med krusta förekommer. En svallad kärnyxa finns i materialet, vilket visar att det finns ett mesolitiskt inslag. Allt material kan dock inte dateras till denna period, utan kan vara från andra delar av stenåldern.	Stenålder, Mesolitikum
Ruta 7, lager 1	I flintmaterialet från lagret finns en del osvallade avslag som är slagna med hornklubba. Det finns även några trimningsavslag från yxproduktion. De svallade avslag i lagret är framför allt slagna i direkt teknik med knacksten. De finns således två olika typer av produktioner i materialet. Det osvallade flintmaterialet tyder på en	Stenålder, Neolitikum

	mera specialiserad produktion, men det är få avslag. Det svallade materialet är ett hushållsnära material, troligen från produktion av avslag från kärnor.	
Ruta 7, lager 2	I flintmaterialet från lagret finns yxproduktionsavslag, framför allt bland det osvallade materialet. Det finns primäravslag, men de är oftast lätt svallade. Det är de första stegen finns representerade men även en del trimmningsavslag. Framför allt firsidig produktion men enstaka bifaciala avslag också. Möjligen kan det vara spetsnackig produktion. Det finns även ett plattformsuppfriskningsavslag samt en övrig kärna som visar på hushållsproduktion av avslag.	Neolitikum

Tolkning

Som framgår ovan skiljer sig flintmaterialet sig åt mellan de olika rutorna inom undersökningslokalen. I de västra delen finns framför allt flinta som kan dateras till brons-/järnålder. Detta material är inte svallat, vilket indikerar att flintorna ligger kvar på den plats de har lämnats. Däremot finns det ett material från stenålder delvis i denna del samt i den östra delen. Detta material är svallat och patinerat. Det finns en svallad kärnyxa, vilket indikerar att det svallade fyndmaterialet kan delvis vara från mesolitikum. Det går dock inte att utesluta att de kan vara från fler delar av stenåldern. Vid en undersökning öster om den nu aktuella påträffades ett svallat fyndmaterial som framför allt daterades till erteböllekultur (Jansson 2007). Möjligen är det material från samma tid som påträffades inom den nu aktuella undersökningsområdet. I den östra delen (ruta 7) finns flinta som kan dateras till neolitikum. Detta fyndmaterial har liten postdepositionell påverkan, vilket tyder på att det i denna del finns mera bevarade kontexter.

I ruta 7 påträffades spår efter yxproduktion. Samtliga avslag från yxproduktion är lokal danienflinta. Järvallen är i denna del av Malmö uppbyggd av framför allt högkvalitativ danienflinta, även om noder av senonflinta också förekommer (Högberg 2002). Det gick inte med säkerhet att avgöra vad för typ av yxor som har producerats, men troligen spetsnackiga yxor. Sedan tidigare är ett stort antal yxförarbeten från Järavallen vid Sibbarp, Malmö kända. Förarbetena är från hela neolitikum fram till äldre bronsålder. Dessa förarbeten har ofta framkommit i samband med grustäkt och deras kontext är därför okänd. Det finns inte heller några uppgifter om att man har påträffat produktionsrester i samband med förarbetena. Vid produktion av yxor har ofta den första tillhuggningen skett vid råmaterialkällan och sedan transporterats som förarbeten till boplatserna eller annan plats där den slutgiltiga tillhuggningen och slipningen har skett (Högberg 2002). I materialet från ruta 7 finns de första stegen i yxproduktionen representerade. Materialet är inte stort, så det är endast delar av en produktion i materialet.

Referenser

- Högberg, A., 1998. Manual till referenssamling för flinta. Analys av avslag från tillverkning av fyrsidiga yxor och bifacialt dolkämne. Stadsantikvariska avdelningen, Malmö Museer.
- Högberg, A., 2001. Öresundsförbindelsen. Flinta under yngre bronsålder och äldre järnålder. Rapport över arkeologisk slutundersökning. Rapport nr 37. Malmö Kulturmiljö. Malmö.
- Högberg, A. 2002. Production Sites on the Beach Ridge of Järavallen: Aspects on Tool Preforms, Action, Technology, Ritual and the Continuity of Place. *Current Swedish Archaeology*, Vol. 10, s. 137-162
- Högberg, A., 2006. A Technological Study of Flake Debitage Attributes from the Production of Neolithic Square-Sectioned Axes from Scania South Sweden. I: G. Körlin & G. Weisgerber (red), Stone Age – Mining Age. Der Anschnitt. Zeitschrift für Kunst und Kultur im Bergbau. Beiheft 19, sid. 387-393. Bochum.
- Högberg, A., 2009. Lithics in the Scandinavian Late Bronze. Sociotechnical change and persistence. BAR international Series 1932. Archaeopress. Oxford.
- Högberg, A. 2016. I experimentens lustgård – hur man gör och gjorde en flintyxa. I. Gustin, M. Hansson, M. Roslund & J. Wienberg (red). I: Mellan slott och slagg : vänbok till Anders Ödman. Institutionen för arkeologi och antikens historia, Lunds universitet.
- Högberg, A., Mardel, L., Rudebeck, E., Sarnäs, P., Sheker, L. & Ödman, C., 2002. Nomenklatur och sorteringschema för flintregistrering. Utarbetad inom ramen för projektet Öresundsförbindelsen. Statsantikvariska avdelningen Kultur Malmö. Malmö.
- Jansson, P., 1999. Ängdals gåta – Vad yxade man till vid flintgruvorna? CD-uppsats. Arkeologiska institutionen. Lunds universitet.
- Jansson, P. 2007. Söder om Hammars park – en arkeologisk undersökning vid Järavallen. Rapport över arkeologisk slutundersökning 2006. Malmö Kulturmiljö rapport 2007:033.
- Knarrström, B., 2001. Flint – a Scanian Hardware. Skånska spar – arkeologi längs Västkustbanan. Riksantikvarieämbetet. Stockholm.

SYDSVENSK ARKEOLOGI RAPPORTSERIE ANALYSER 2023

1. Järnframställning vid Harbo prästgård. Arkeometallurgisk analys – översiktlig okulär bedömning. Andreas Svensson
2. Osteologisk analys av djurben från Skummeslöv 26:1 (L1996:6016). Stella Macheridis
3. 220044, Nymölla och Valje. Litisk analys. Karina Hammarstrand Dehman
4. Osteologisk analys av gravar i Sövestad, Baldringe & Hedeskoga. Felicia Törnberg
5. 210036 och 210051, Renvattenledningen. Flintanalys. Karina Hammarstrand Dehman
6. 3D IBM analys av gravar från Garnisonskyrkogården, Malmö. Daniel Forsberg
7. Analys av flintmaterial från fastighet Limhamn 154:376, Malmö. Karina Hammarstrand Dehman